

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Наталія Охріменко**, 1990 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя за спеціальністю «Дошкільна освіта», працює головним спеціалістом відділу освіти, молоді та спорту Пирятинської міської ради Полтавської області, м. Пирятин, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Освітні, педагогічні науки».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Міністерства освіти і науки України, м. Ніжин від «8» травня 2024 року №155, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – **Олега Лісовця**, доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Рецензентів –

Миколи Криловця, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя,

Тетяни Ляшенко, кандидата мистецтвознавства, доцента, доцента кафедри інструментально-виконавської підготовки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Офіційних опонентів –

Віталія Кульчицького, доктора педагогічних наук, професора, професора кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І. Я. Горбачевського,

Оксани Вашак, кандидата педагогічних наук, доцента, доцента кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка.

на засіданні «25» червня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка **Наталії Охріменко** на підставі публічного захисту дисертації «Патріотичне виховання дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства у закладах дошкільної освіти» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертацію виконано в Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя Міністерства освіти і науки України, м. Ніжин.

Науковий керівник Світлана Матвієнко, кандидат педагогічних наук, доцент, Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя, доцент кафедри дошкільної освіти.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Дисертація містить науково обґрунтовані результати проведеного дослідження, які мають теоретичне та практичне значення. Зокрема, *уперше* визначено сутність та структуру патріотичної вихованості дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства, що містить емоційний, когнітивний, діяльнісний компоненти; обґрунтовано критерії (емоційно-мотиваційний, інформаційно-знанцевий та діялісно-творчий), показники та рівні (високий, середній, низький) патріотичної вихованості дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства; у контексті розкриття виховного потенціалу художнього краєзнавства доведено його вплив на формування патріотизму у дітей 6-7 років; теоретично обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено комплекс педагогічних умов і методів патріотичного виховання дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства; *уточнено*: основні підходи до патріотичного виховання дошкільників з урахуванням оновленої державної законодавчо-нормативної бази у галузі національно-патріотичного виховання та оновленої нормативної бази дошкільної освіти; тлумачення поняття «художнє краєзнавство» та запропоновано його структуру щодо використання складових у практиці закладів дошкільної освіти; теоретичні підходи до використання засад художнього краєзнавства як засобу патріотичного виховання старших дошкільників в умовах діяльності сучасних ЗДО; *набули подальшого розвитку*: підходи до вибору форм, методів, прийомів патріотичного виховання дітей 6-7 років на засадах художнього краєзнавства певного регіону України (Чернігівська область); організаційно-методичні аспекти використання засад художнього краєзнавства у роботі з патріотичного виховання старших дошкільників у ЗДО.

Дисертація виконана державною мовою, має обсяг основного тексту 198 сторінок і відповідає «Вимогам до оформлення дисертації» затвердженими Наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.)

Здобувачка має 9 наукових публікацій за темою дисертації, з них: 3 статті в українських фахових виданнях категорії Б, 1 – у закордонному виданні, 5 праць апробаційного характеру в наукових журналах і збірниках конференцій:

1. Охріменко Н. П. Теоретичні аспекти художнього краєзнавства. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2021. № 4. С. 7–15.

2. Охріменко Н. П. Екскурсії як засіб використання засад художнього краєзнавства у закладі дошкільної освіти. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2022. № 2. С. 39–45.

3. Охріменко Н. П. Критерії та показники патріотичної вихованості дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2023. № 11-12 (219-220). С. 127–131.

У дискусії взяли участь та висловили зауваження та побажання:

Лісовець Олег Васильович – голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Зауважень не висловлено. Вказано, що дисертаційна робота Охріменко Н. П. «Патріотичне виховання дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства у закладах дошкільної освіти» є самостійним закінченим науковим дослідженням і цілком відповідає Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Криловець Микола Григорович – рецензент, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Роботу оцінено позитивно, зазначено наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

– у п.1.3 здійснено аналіз практики закладів дошкільної освіти з патріотичного виховання дітей 6-7 років засобами художнього краєзнавства, зокрема – щодо добору форм, методів та засобів реалізації даного процесу. З тим, проектна технологія аналізується як організаційна форма, а не педагогічний засіб;

– відсутній перелік методів організації роботи з патріотичного виховання та художнього краєзнавства у закладах дошкільної освіти;

– на нашу думку, слід більш надати більш детальний аналіз результатів повторно проведених методик з вихователями та батьками, що б більшою мірою засвідчило ефективність проведеної роботи з ними на формувальному етапі дослідження.

Ляшенко Тетяна Валеріївна – рецензент, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри інструментально-виконавської підготовки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя.

Роботу оцінено позитивно, зазначено наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

– заслуговує на увагу надане авторкою ґрунтовне розкриття специфіки художнього краєзнавства, представлене у п.1.2, проте, на нашу думку, спостерігається переобтяження теоретичним матеріалом, що стосується даного наукового феномену, коли основну увагу слід зосередити у підрозділі на можливості проведення художньо-краєзнавчої роботи з дітьми старшого дошкільного віку;

– проведена на констатувальному етапі дослідження діагностична методика (інтерв'ювання) з директорами закладів дошкільної освіти була доцільною щодо з'ясування реального стану патріотично-виховної роботи з дітьми та використання засад художнього краєзнавства у даному процесі. Проте при проведенні заходів формувального етапу дослідження цей сегмент експериментальної роботи залишився поза увагою дисертантки;

– бажано було б розмістити у Додатках до роботи конспекти занять з

дітьми, які проводилися у дистанційному форматі опосередкованого художнього краєзнавства.

Кульчицький Віталій Йосипович – опонент, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського Міністерства охорони здоров'я України.

Роботу оцінено позитивно, зазначено наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

– у теоретичному розділі дисертації, в обґрунтуванні кількох наукових понять, таких, як: «культура», «уявлення», «мистецтво» авторка звертається до довідникового інтернет-ресурсу «Вікіпедія». Вважаємо, що такі посилання на дорадчі довідникові ресурси у науковій роботі рівня дисертаційного дослідження мають бути поодинокими або відсутніми, оскільки не мають належної науково-аналітичної ваги;

– у підрозділі 1.3. дисертантка, обґрутовуючи сутність художнього краєзнавства, подає структуру цього наукового феномену за іншим автором (С. Матвієнко), проте обґрунтування пропонованої моделі, поданої у тексті роботи, дисертанткою здійснено дуже лаконічно й потребує, на нашу думку більш глибокого наукового аналізу;

– при доборі методик діагностування сформованості емоційно-мотиваційного критерію патріотичної вихованості дітей 6-7 років спостерігається дисбаланс щодо перевірки чотирьох показників означеного критерія за допомоги однієї методики, – індивідуальної бесіди з дітьми, – тоді як майже під кожний показник за іншими критеріями було використано самостійну методику його діагностування;

– у підрозділі 3.1. авторкою заявлено низку змістових напрямів художнього краєзнавства (на матеріалі Чернігівщини), які пропонувалося забезпечити при реалізації системи роботи з дошкільниками на формульованому етапі експерименту. Проте, до прикладу, такі види декоративно-прикладного мистецтва як гончарство та художня обробка дерева не були задіяні при проведенні експериментальної роботи. На нашу думку, варто було б не зазначати їх при обґрунтуванні планованої експериментальної роботи.

Вашак Оксана Олексіївна – опонент, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Короленка.

Роботу оцінено позитивно, зазначено наступні дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи:

– здобувачкою здійснено ґрунтовне теоретичне обґрунтування сутності та структурності процесу патріотичного виховання, проте, на нашу думку, підрозділ 1.1 доцільно збагатити науковим оглядом історичних витоків патріотичного виховання в педагогічній науці. Пропонований аналіз дозволив би, у тому числі, з'ясувати, яке місце в практиці патріотичного виховання історично займало краєзнавство та художнє краєзнавство, зокрема.

– у підрозділі 1.2, у контексті обґрунтування засобів проведення

художньо-краєзнавчої роботи з дошкільниками у закладі дошкільної освіти, дослідницею коротко аналізуються історико-педагогічні засади проведення екскурсій, зазначається значимість принципу «батьківщинознавства», розробленого К. Ушинським для розбудови екскурсійної справи. На нашу думку, цей матеріал слід суттєво розширити інформацією щодо сутності вищезазначеного принципу та його використанні у сучасній практиці закладів дошкільної освіти, оскільки на його основах побудована методика проведення народознавства.

– до теоретичної частини дисертаційної роботи, на нашу думку, варто було б додати матеріали, які стосуються аналізу діяльності сучасних закладів дошкільної освіти у напрямі патріотичного виховання дітей та проведення заходів художнього краєзнавства.

На всі зауваження членів разової спеціалізованої ради, здобувачка дала вичерпні відповіді. Виступи опонентів та рецензентів дають підстави стверджувати, що зауваження не мають принципового характеру і не знижують цінність дисертаційної роботи.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,
«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Наталії Охріменко ступінь доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої
вченої ради

Олег ЛІСОВЕЦЬ

